

mgr Dorota Będziak

**Audyt sprawozdań finansowych i jego wpływ na bezpieczeństwo
obrotu gospodarczego**

Rozprawa doktorska napisana w Kolegium Zarządzania i Finansów
w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie pod kierunkiem
prof. SGH, dr hab. Joanny Wielgórskiej-Leszczyńskiej

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Rozprawa doktorska pt. „Audyt sprawozdań finansowych i jego wpływ na bezpieczeństwo obrotu gospodarczego” stanowi próbę kompleksowej oceny wpływu audytu na bezpieczeństwo obrotu gospodarczego, zapewniając spojrzenie z perspektywy zarówno firmy audytorskiej, jednostki badanej, osób nadzorujących jednostkę badaną, użytkowników sprawozdań z badania, w tym regulatora oraz organu nadzoru publicznego nad biegłymi rewidentami i firmami audytorskimi, ukazując kierunek dalszych działań w celu zwiększenia bezpieczeństwa obrotu gospodarczego.

Identyfikacja luki badawczej związanej z brakiem kompleksowych badań jakościowych i ilościowych w odniesieniu do wpływu audytu sprawozdań finansowych na bezpieczeństwo obrotu gospodarczego, w kontekście ustanowienia w 2009r. Komisji Nadzoru Audytowego, stanowiła główną motywację do napisania niniejszej dysertacji. Powyższy kierunek eksploracji naukowej wyznacza cel rozprawy doktorskiej.

Celem pracy jest analiza instytucjonalno-prawnych uwarunkowań odnoszących się do audytu sprawozdań finansowych i ocena jego wpływu na bezpieczeństwo obrotu gospodarczego. Osiągnięcie celu pracy było możliwe dzięki badaniom przeprowadzonym przez oboje autorów, tj. Dorotę Będziak i Andrzeja Nettera.

Andrzej Netter dzięki analizie teoretycznej – głównie studiom literaturowym - przeprowadzonej w dysertacji (rozdział pierwszy, rozdział drugi podrozdział 2.1, 2.2, 2.4, 2.5, 2.6, rozdział trzeci podrozdział 3.6) przedstawił zależność wiarygodności sprawozdań finansowych i bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, a także wpływ jakości audytu sprawozdań finansowych na wiarygodność badanych sprawozdań finansowych.

Z kolei, dzięki badaniom teoretycznym – głównie analizie aktów prawnych, raportów organów i instytucji odpowiedzialnych za nadzór publiczny w wymiarze krajowym (Komisji Nadzoru Audytowego - KNA, Polskiej Agencji Nadzoru Audytowego - PANA, Komisji Nadzoru Finansowego - KNF, Polskiej Izby Biegłych Rewidentów - PIBR, Komisji

Egzaminacyjnej dla kandydatów na biegłych rewidentów) oraz międzynarodowym (Komisji Europejskiej, Międzynarodowego Forum Niezależnych Regulatorów Audytu - IFIAR, Komitetu Europejskich Organów Nadzoru Audytowego - CEAOB, Rady Międzynarodowych Standardów Rewizji Finansowej i Usług Atestacyjnych - IAASB, Banku Światowego) za lata 2009–2020 - przeprowadzonym przez Dorotę Będziań (rozdział drugi podrozdział 2.3, 2.7, rozdział trzeci podrozdział 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, rozdział czwarty) zostały przedstawione: wpływ systemu zapewnienia jakości na jakość audytu sprawozdań finansowych, wpływ nadzoru publicznego na system zapewnienia jakości, a także rola komitetów audytu, Komisji Egzaminacyjnej dla kandydatów na biegłych rewidentów oraz organizacji międzynarodowych w działaniach na rzecz poprawy jakości audytu.

Badania naukowe zrealizowane przez Dorotę Będziań odnosiły się do:

- 1) zaproponowania autorskiego podziału klasyfikacyjnego podmiotów oddziałujących na system zapewnienia jakości firm audytorskich (tj. podmioty bezpośredniego oraz pośredniego oddziaływania);
- 2) przedstawienia i oceny znaczenia systemu wewnętrznej kontroli jakości firmy audytorskiej, uznanego przez autorów za kluczowy czynnik wpływający na jakość audytu;
- 3) przedstawienia roli nadzoru publicznego w procesie podnoszenia jakości audytu dla zapewnienia bezpieczeństwa obrotu gospodarczego;
- 4) dokonania analizy i oceny zmian na polskim rynku audytorskim w latach 2009–2020;
- 5) kompleksowego przedstawienia i oceny działań organów nadzoru publicznego: KNA, PANA, KNF w latach 2009–2020;
- 6) przedstawienia roli i oceny działań samorządu zawodowego biegłych rewidentów - PIBR w zapewnieniu wysokiej jakości audytu (z uwzględnieniem postępowania kwalifikacyjnego dla kandydatów na biegłych rewidentów);
- 7) analizy i oceny działań komitetów audytu w zakresie podnoszenia jakości audytu;
- 8) przedstawienia i oceny działań podejmowanych przez organizacje międzynarodowe (KE, IFIAR, CEAOB, IAASB, Bank Światowy) na rzecz podnoszenia jakości audytu sprawozdań finansowych.

Dla postawionego celu sformułowana została następująca hipoteza główna: działania firm audytorskich oraz system nadzoru nad firmami audytorskimi wpływają na wysoką jakość audytu sprawozdań finansowych, co w konsekwencji zwiększa bezpieczeństwo obrotu gospodarczego.

W pracy sformułowano dziewięć hipotez pomocniczych i szesnaście pytań badawczych.

Należy podkreślić, że przeprowadzone przez każdego z autorów badania empiryczne (zaprezentowane w rozdziale piątym) wśród osób należących do dziewięciu kategorii interesariuszy, z zastosowaniem nowoczesnych narzędzi informatycznych (w zakresie adekwatnym do problematyki podejmowanej od strony teoretycznej) pozwoliły na pozytywne zweryfikowanie wszystkich hipotez pomocniczych (z wyjątkiem hipotezy odnoszącej się do zróżnicowania postrzegania kwestii wpływu audytu na bezpieczeństwo obrotu gospodarczego w zależności od kategorii interesariuszy audytu sprawozdań finansowych, zweryfikowanej pozytywnie jedynie częściowo), jak również hipotezy głównej. Tym samym autorzy wykazali, że działania firm audytorskich oraz system nadzoru nad firmami audytorskimi zapewniają wysoką jakość audytu w Polsce, co w konsekwencji zwiększa bezpieczeństwo obrotu gospodarczego.

Zaobserwowane różnice w ocenie w zakresie postawionych hipotez między przedstawicielami firm audytorskich a innymi grupami interesariuszy, a także różnice w zakresie posiadanych uprawnień lub stażu pracy w zawodzie lub miejsca wykonywania zawodu potwierdzają potrzebę dalszych badań poszczególnych obszarów – poza badaniem wpływu wiarygodności sprawozdań finansowych na bezpieczeństwo obrotu gospodarczego (potwierdzonego przez wszystkie grupy interesariuszy w podobnym stopniu).

Efektom badań przeprowadzonych przez Dorotę Będziak i Andrzeja Nettera było ponadto opracowanie autorskiej koncepcji wpływu audytu sprawozdań finansowych na bezpieczeństwo obrotu gospodarczego.

Wnioski, jakie wynikły z przeprowadzonych badań, mające także charakter aplikacyjny, mogłyby być inkorporowane do systemu nadzoru nad biegłymi rewidentami i firmami audytorskimi i przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa obrotu gospodarczego.